

Un atemptat a la Història

La muralla que durant segles va tancar Girona per la banda de ponent –per allà on ara hi ha el traçat de la Gran Via– culminava, prop de l'Onyar, amb el baluard de Sant Francesc, construït l'any 1655 com a conseqüència del setge francès de 1653. Sobre aquesta última cantonada urbana s'hi va bastir, l'any 1909, el popular monument del Lleó, coronat per una escultura de Joan Oliver de Bezzi. Va ser l'homenatge que, al cap de cent anys, l'exèrcit i el sometent van tributar als defensors de la ciutat durant els setges napoleònics. La columna respon a la visió triomfalista que en aquella època es tenia dels fets, i en aquest sentit resulta lleugerament anacrònica. Però és un testimoni eloqüent de la memòria històrica i una peça emblemàtica del mobiliari urbà.

L'any 1932, tot i enderrocar-se la muralla, va respectar-se escrupolosament l'angle del baluard, convertit en un dau de pedra que va donar lloc a un monument exempt entorn del qual s'articulava una plaça. Perduda la muralla, el sòcol esdevenia, a més, un autèntic tresor històric: l'últim vestigi visible del gran llenç defensiu que havia encerclat la ciutat.

Ara, amb motiu de la remodelació del mercat municipal contigu, l'Ajuntament ha col·locat arran d'aquesta relíquia pètria una estructura d'acer i de vidre destinada a encabir les caixes de l'ascensor que puja de l'aparcament subterrani. El tros de mur ha perdut, amb aquest nyap innoble, tota la dignitat que s'havia guanyat a pols amb els anys i amb la història i que donava un sentit simbòlic al lleó, a la columna i a la làpida que proclama el desig de «Pau, pau i sempre pau».

L'agressió s'ha perpetrat en qüestió de dies, sense que cap comissió ni institució de les que teòricament vetllen pel patrimoni artístic hagi tingut esma ni per alçar la veu. Voldríem que almenys no hi faltés la nostra, tan carregada d'indignació com d'impotència, perquè en el futur no es pugui dir que un atemptat d'aquestes proporcions va poder ser comès sense protesta de la ciutadania. Sabem que és la veu de molts gironins sensibles que ens han expressat, atònits, la seva perplexitat i ens han esperonat a manifestar en aquestes pàgines el sentiment de disgust i de rebuig que compartim amb ells.

Una imatge del monument del Lleó abans d'enderrocar-se la muralla.

En el moment d'imprimir-se aquest número, la Comissió del Patrimoni Cultural ha obert un expedient en relació al fet comentat.

L'altra Girona de Pérez Galdós

El cent cinquantè aniversari del naixement de Benito Pérez Galdós porta a les pàgines d'aquest número el seu nom, lligat una vegada més amb el de Girona. Un article de Carles Bastons i una informació de Joaquim Pla faciliten les últimes dades sobre la relació del novel·lista amb la ciutat. Però resta encara per esbrinar el misteri que ja hem exposat en altres ocasions i tribunes sense obtenir resposta, i que voldríem sotmetre un cop més a la curiositat i a la capacitat de recerca dels estudiosos.

És prou sabut que Pérez Galdós va escriure la novel·la *Gerona* dins de la primera sèrie dels seus *Episodios Nacionales*, i que en ella s'hi accepta, d'una manera còmoda i gens acrítica, el tòpic aleshores vigent de la pretesa heroïcitat dels gironins.

Aquesta visió dels fets, treta dels llibres més o menys històrics que li van servir de font informativa, és la que Galdós va popularitzar arreu amb el seu llibre i la que va donar una imatge distorsionada de Girona durant tant de temps.

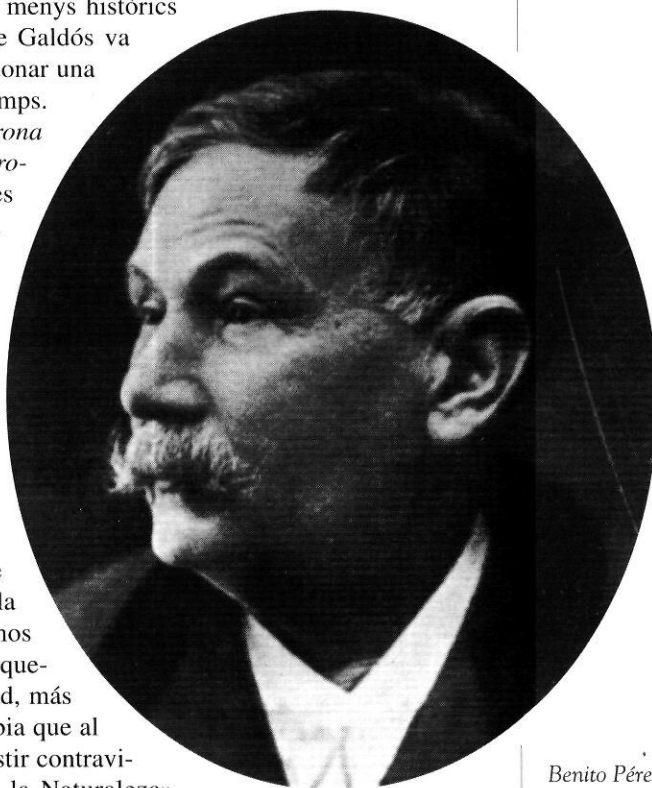
Però, dinou anys després de publicar la *Gerona* novel·lada, Galdós va escriure i estrenar una *Gerona* dramàtica, editada més tard en dos fascicles de la col·lecció *El cuento semanal*. Aquesta obra teatral, dissortadament poc coneguda, resulta, en canvi, molt més aproximada a la realitat del setge gironí. Els personatges de les dues peces són pràcticament els mateixos, però un d'ells, el metge Pau Nomdedéu, canvia totalment de personalitat en passar de la novel·la al drama. En la primera era una figura secundària; en el segon és el protagonista. En la primera dialogava amb Álvarez i li suggeria la rendició, però acabava per admetre que el governador era valent, patriota i executor de la voluntat de Déu. En el segon, en canvi, parla d'ell com d'un home «embriagado en los humos de la gloria», i blasma la seva «inconcebible terquedad de prolongar la defensa», la seva «tenacidad, más que heroica, temeraria, más parecida a la soberbia que al valor», el seu «bárbaro orgullo de resistir y resistir contraviniendo la voluntad de Dios y los dictados de la Naturaleza».

L'enfrontament culmina a les escales de la Catedral, farcides de ferits i apestats. El general hi apareix al bell mig, amb la figura rígida i el rostre impassible, mentre Nomdedéu, en un racó, protesta per tantes vides sacrificades. Allà formula el propòsit de matar-lo, expressat amb aquestes paraules: «Yo salvaré a la humanidad, que parece martirizada entre dos demonios: Bonaparte allá, Álvarez aquí». Queda clar així que Nomdedéu no és un afrancesat, sinó el típic gironí que es troba entre dos focs sense haver-ne desitjat ni l'un ni l'altre.

I aquesta és la pregunta que voldríem reformular: què va llegir, amb qui va parlar, què va saber, intuir o endevinar Galdós en els llargs anys que separen una *Gerona* de l'altra, per introduir en la versió escènica de l'obra un canvi tan substancial?

I encara hi ha una altra qüestió, més preocupant que totes: per què aquesta segona *Gerona* ha restat ignorada i oblidada, mentre es feia famosa la primera?

Algú ens ho hauria de saber contestar.

Benito Pérez Galdós:
un misteri pendent
entre la primera
i la segona "Gerona".

NARCÍS-JORDI ARAGÓ